

Europe in figures – Eurostat yearbook 2008. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Collection: Statistical books © European Communities, 2008, 566 str. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1073,46587259&dad=portal&_schema=PORTAL&p_product_code=KS-CD-07-001

EVROPA V ŠTEVILKAH – EUROSTATOV STATISTIČNI LETOPIS

Kakšna je bila rast prebivalstva v državah EU-27 v zadnjih desetih letih? Kakšno je razmerje med neaktivnimi in delovno sposobnimi prebivalci? Kakšne so projekcije deleža neaktivnega prebivalstva? Koliko let zdravega življenja lahko pričakujemo ob rojstvu?

Odgovore na ta in še mnoga druga vprašanja dobite v 12. izdaji letopisa 2008 – *Evropa v številkah*, ki ga je izdal statistični urad Evropske unije – Eurostat. Letopis ponuja bogat izbor statističnih informacij za Evropo, pa tudi za nekatere države sveta, kot sta Japonska in ZDA. Podatki pokrivajo obdobje med letoma 1996 in 2006 in so zbrani v nekaj več kot 500 tabelah, grafih in zemljevidih. Posebnost te izdaje je, da pokriva v podpoglavju tudi evropsko starajočo se družbo in z njo povezane demografske izzive.

Razdeljena je na petnajst glavnih poglavij z naslednjimi temami: demografske spremembe, gospodarstvo, izobraževanje, zdravje, življenjske razmere in dobro počutje, trg dela, industrije in storitev, kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo, mednarodna trgovina, promet, okolje, energetika, znanost in tehnologije ter regije Evrope. Zaključno poglavje pa nudi povezavo med statistiko in evropskimi politikami.

V tematskem poglavju o demografskih spremembah, znotraj katerega je več strani namenjenih staranju prebivalstva, med drugim izvemo, da je koeficient starostne odvisnosti starih narasel s 13,6% na 23,3%. Celotni koeficient starostne odvisnosti, ki kaže razmerje med

prebivalci, ki so prestari za delo (vzdrževana populacija), in delovno sposobno populacijo, se je v letu 2005 gibal od 46,6% v Evropi do visokih 81,2% v Afriki, kjer otroci tvorijo veliko večino oseb, odvisnih od pomoči. V Evropi je bil padec koeficienta starostne odvisnosti mladih uravnotežen s povečanjem koeficienta starostne odvisnosti starih. Koeficient starostne odvisnosti mladih se je leta 2005 gibal od 20,0% v Belgiji (v Sloveniji – 20,4%) do 30,4% v Estoniji, medtem ko je bil koeficient starostne odvisnosti starih najnižji na Slovaškem (16,3%) in najvišji v Italiji (29,3%), v Sloveniji pa je znašal 21,8%. Celotni koeficient starostne odvisnosti v EU-27 je znašal 48,8% v letu 2006, v razponu od 39,5% na Slovaškem do 53,4% v Franciji. V letopisu pa opozorijo na dve pomembni stvari, ki zadevata omenjene podatke, in sicer prvič, da se koeficient meri na podlagi primerjave števila otrok in starejših oseb s tistimi v delovni starosti, ni pa popravka za tiste, ki iz kakršnega koli razloga ne delajo. V zadnjih letih je namreč močan trend poznejšega zaposlovanja mladih, kar je v veliki meri rezultat večjega števila študentov, kot tudi relativno visoke stopnje brezposelnosti med mladimi. Po drugi strani pa obstajajo tudi razlike v stopnji delovne aktivnosti med starejšimi. Najvišja stopnja zaposlenosti starejših od 60 let, je v nordijskih državah, v nasprotju z državami, kot sta Francija in Avstrija, pa tudi Slovenija, kjer je stopnja zaposlenosti starejših od 60 let, nizka.

Eurostatove projekcije prebivalstva kažejo, da bo v EU-27 delež otrok v celotni populaciji do leta 2050 padel s 16,1% v letu 2005 na 13,4%. Delež starih nad 65 let v celotnem prebivalstvu pa se bo povečal s 16,6 leta 2005 na 29,9% do leta 2050. To se odraža v koeficientu starostne odvisnosti starih, ki naj bi se v državah EU-27 dvignil nad 50%, kar pomeni, da bosta že pred letom 2050 na vsakega upokojenca prišli manj kot dve delovno sposobni osebi. Medtem ko je bila v letu 2004 ena neaktivna oseba (mladi in

stari) na vsaki dve delovno sposobni osebi, bodo v letu 2050 prišle na štiri delovno sposobne osebe tri neaktivne osebe. Delež ljudi, starih 80 let in več, pa se bo po projekcijah v EU-27 skoraj potrojil.

Poleg demografskih podatkov pa so za področje gerontologiji zanimivi tudi nekateri podatki iz drugih poglavij. Nekaj smo jih izbrali iz poglavja o zdravju. Velikokrat se omenja število let življenja, ki jih človek lahko pričakuje ob rojstvu in pa ob različni starosti. Bolj kot ta podatek je zanimiv podatek o letih zdravega življenja (angl. healthy life years – HLY), ki jih lahko posameznik pričakuje ob rojstvu. Kot zdravo življenje je definirana odsotnost funkcionalnih ovir in različnih nezmožnosti (angl. disability). Ta pomemben indikator se imenuje pričakovano življenje brez zdravstvenih ovir (angl. disability-free life expectancy – DFLE). Na straneh 192 in 193 najdemo podatek, da lahko moški, rojeni v letu 2005 na Danskem in na Malti pričakujejo, da bodo imeli 68 let in pol zdravega življenja, kar je največ v državah EU. Edino na Malti pa je ta starost za ženske že preseгла 70 let. V Sloveniji v letu 2005 rojeni moški lahko pričakujejo 56,3 let zdravega življenja, ženske pa 59,9. Povprečen izdelek za zdravstveno varstvo je leta 2004 v EU-25 znašal 7,4% DBP. Več kot 8% zanj namenijo v Franciji, na Nizozemskem in na Švedskem, medtem ko namenijo manj kot 4% v Latviji, Litvi in na Poljskem. Največje število zdravnikov na 100 tisoč prebivalcev imajo v Belgiji (400), manj kot 250 pa na Poljskem, v Romuniji, Sloveniji, na Finskem, v VB in Republiki Makedoniji.

V poglavju o zdravju je zbranih veliko podatkov o tveganju za revščino. V EU-25 so glede le-te najbolj ogrožena enostarševska gospodinjstva ter gospodinjstva z eno osebo, staro 65 let in več. Revščina predstavlja večjo nevarnost za stare do 24 let in starejše od 65 let kot za ljudi iz drugih starostnih skupin. Povprečen izdelek za socialno

zaščito je leta 2004 v EU-25 znašal 27% DBP. Znotraj področja socialne zaščite so bili najvišji prejemki za starost (nad 40%) ter za bolezen in zdravstveno varstvo (28%). Za pokojnine so leta 2004 v EU-25 namenili 12,3% DBP, v razponu od najvišjega deleža v Italiji (14,7%) do najnižjega na Irskem (4,1%). Oskrbi starih ljudi so istega leta v EU-25 namenili 0,5% DBP. Ta delež je bil najvišji na Švedskem (2,6%), nižji od 0,1% DBP pa je bil v Grčiji, Italiji, na Cipru, v Belgiji in Luksemburgu (str. 239, 240).

Leta 2006 je bilo v EU-27 zaposlenih 43,5% starejših delavcev, kar je precej višje od deleža v letu 2001 (37,7%). Omenjeni delež je višji od 50% v devetih državah članicah EU, znotraj katerih je najvišji na Danskem – okoli 60% – in Švedskem – skoraj 70% – (str. 255). Povprečna starost moških ob odhodu s trga delovne sile je bila v EU-25 leta 2005 61,4 let. Med državami članicami EU, za katere so bili podatki dostopni, so najvišjo starost zabeležili v Romuniji (64,7 let), najnižjo pa v Franciji (58,5 let). Zanimiv je podatek, da je bila povprečna starost žensk, ki so zapustile trg delovne sile, na Irskem, v Španiji, v Franciji in na Portugalskem, višja od povprečne starosti moških v teh državah. Povprečna skupna starost ob odhodu s trga delovne sile je bila leta 2005 v EU-25 60,9 let, v Sloveniji pa 58 let in pol (str. 268).

Letopis vsebuje veliko podatkov, relevantnih za področje gerontologije. Predvsem pa je vzpodbudno to, da so tokrat dodatno pozornost namenil starajoči se družbi. Naj vas opozorimo še na to, da je papirni različici letopisa priložen CD-ROM, ki vsebuje letopis v pdf formatu, pa tudi tabele in grafe v excelovem formatu, kar je zelo uporabno pri pripravi različnih študij, poročil ipd, saj omogoča pridobitev podatkov, ki v samem letopisu niso dovolj jasni ali natančneje prikazani. V prilogi najdete tudi 23 strani dolg slovarček, ki je pri branju in interpretaciji podatkov zelo uporaben.

Simona Hvalič Touzery